

2014 jordens varmaste år sedan 1880. EU-kommissionens arbetsprogram för 2015 : klimatet och miljön sviks. FN:s klimatmöte 2014 i Lima.

1. Den globala uppvärmningen : 2014 det varmaste året

Den amerikanska vädertjänsten NOAA, som övervakar tillståndet i haven och atmosfären, uppmätte jordens medeltemperatur förra året till 14,59 grader Celsius, dvs 0,69 grader högre än medeltemperaturen under 1900-talet, när man kombinerar medeltemperatur över land och hav. Fjolåret var jordens varmaste år sedan temperaturerna började mätas 1880.

”Nio av de varmaste åren som har uppmätts sedan 1880 har inträffat efter år 2000. ... Sedan mätningarna började 1880 har jordens medeltemperatur stigit med cirka 0,8 grader Celsius. Och en stor anledning till det är människans utsläpp av växthusgaser, enligt Nasa /den amerikanska rymdflygstyrelsen/.”

” - Den långsiktiga trenden är ju uppåt, säger Lars Bärring, klimatforskare vid SMHI.

Ett varmare väder gör att det blir vanligare med extremväder, till exempel blir skyfall kraftigare.”

”Även Sverige hade ett år med rekordvärme. Medeltemperaturen för fjolåret blev cirka 0,15 grader högre än det tidigare rekordet på 6,73 grader Celsius från 1934.

- I Sverige var det drygt 2 grader varmare i fjol än medelvärdet, säger Lars Bärring. TT ”
DN 17/1 -15

Även om enskilda händelser som sommarens skogsbränder i Västmanland och översvämningar på Västkusten inte kan sägas direkt bero på klimatförändringarna, så är tendensen klar. Den framgår av FN:s klimatpanel IPCC.

”Men klimatpanelen IPCC är tydlig : Värre skyfall , högre havsnivåer, intensivare värmeböljor, mer torka, allvarligare översvämningar, fler skogsbränder. Det blir det nya normala vi har att förhålla oss till. ” DN 23/8 -14

” Nordpolen och Alpernas glaciärer smälter i kapp. Världshaven sjuder av värme. Den globala uppvärmningen och dess kostsamma följder tycks nu vara ett obestridligt faktum.

Några exempel från året : extremvärme i Europa, Afrika och Australien. Värmeböljor i Sydafrika, Australien och Argentina. Varmaste våren i Ryssland. Översvämningar i Marocko, Frankrike, USA, Indien och Kroatien. Arktis på rekordlåg nivå för sjätte året i rad. Rekordtorka i norra Kina, centrala Brasilien och Nya Zeeland. Extremt snöfall i Japan, där människor vadat fram i 27 centimeter snö mitt i Tokyo.

Så lär det fortsätta. I dessa dagar talas det mycket om länders beredskap inför nya tsunamikatastrofer. Men det kan också vara läge att dryfta beredskap inför allt fler klimatkatastrofer. Mellan 1983 och 1992 drabbades världen av i genomsnitt 147 klimatrelaterade katastrofer varje år. Under de senaste tio åren har denna siffra studsat upp till 306 varje år. Naturkatastrofer kostar nu världen 2300 miljarder kronor om året. ” Gunilla von Hall i Kolumn i Svenska Dagbladet den 24 december 2014.

Utsläppen av växthusgaser, t ex koldioxid, hindrar värmeutstrålningen från planeten och bidrar på så sätt till den globala uppvärmningen av land och hav. Den uppvärmda luften förmår att hålla mer vattenånga vilket också påverkar klimatet på planeten med värre extremväder, som drabbar de fattigaste länderna hårdast, trots att det är de industrialiserade länderna som från början svarat för de överväldigande utsläppen av växthusgaser i atmosfären. Samtidigt upptas en del av koldioxiden av haven som försuras mer och mer och dessutom värms upp successivt, vilket påverkar hela ekosystemet och måste stoppas.

Hur reagerar EU på den uppkomna klimat- och miljöutvecklingen ? I november förra året tillträdde en ny EU-kommission efter att Jean-Claude Juncker hade valts till ny kommissionsordförande av EU-parlamentet och fått klartecken för sin nya kommission med Frans Timmermans som förste vice ordförande. Den 16 december 2014 presenterade de EU-kommissionens arbetsprogram för 2015 för EU-parlamentet och frågan är vart tog klimat- och miljöfrågorna vägen ?

2. EU-kommissionens arbetsprogram för 2015 : klimatet och miljön sviks

I en artikel den 17 december redogjorde www.europaportalen.se för Jean- Claude Junckers och Frans Timmermans presentation av arbetsprogrammet inför EU-parlamentet. ”EU-kommissionen har granskat 452 förslag som den förra kommissionen lade fram och som inte blivit lag. 80 av dessa vill kommissionen dra tillbaka av politiska och tekniska skäl. Återstående 372 förslag behandlas av EU-parlamentet och medlemsländerna.”

”EU-kommissionens arbetsprogram för 2015 skiljer sig på flera punkter från föregående års.

- Den stora prioriteringen /.../ är tillväxt och sysselsättning. Kommissionen måste nu fokusera på det väsentliga, sade EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker när han på tisdagen presenterade arbetsprogrammet som helt bygger på hans tio prioriteringar som lanserades i somras.

Innan han och vice ordförande Frans Timmermans lade fram sitt förslag hade kritiken varit skarp. I läckta dokument till media framgick att man avser skrota två miljöförslag, ett om renare luft och ett om kretsloppsekonomi som handlar om bättre återvinning av varor i EU. Frans Timmermans försökte dock lugna ledamöterna i EU-parlamentet under tisdagens debatt i Strasbourg.

- Vi vill sätta något på bordet som är mer ambitiöst. Vi kompromissar inte med miljömål, sade Frans Timmermans utan att konkreterisera på vilket sätt de är mer ambitiösa än de tidigare förslagen.”

Det var klagande, att för EU-kommissionens radarpar ordföranden och förste vice ordföranden, Jean- Claude Juncker och Frans Timmermans, hör miljöförslag om renare luft och kretsloppsekonomi inte till det väsentliga. Några nya förslag mot klimat- och miljöhoten fanns inte heller.

Efter en omfattande kritik rapporterade European Voice, att EU-kommissionen har givit med sig på en punkt och avser nu att behålla det ena miljöförslaget, om renare luft, vilket europaportalen skrev om den 19 januari.

En för planeten hållbar tillväxt kräver en omställning av ekonomiska aktiviteter till ett kretsloppsanpassat resursutnyttjande för att stoppa utsläppen av växthusgaser i atmosfären, försurningen av haven och förgiftningen av naturen. EU-kommissionen stänger dörren för ett

nödvärdigt omtänkande. Planetens gränser måste respekteras. Det handlar om att säkerställa livsbetingelserna på planeten som hotas i grunden.

3. FN:s klimatmöte 2014 i Lima 1-14 december

Enligt FN:s klimatkonvention från 1992 är det övergripande målet att ”stabilisera halterna av växthusgaser i atmosfären på en nivå som förhindrar farlig mänsklig påverkan på klimatsystemet.” Politiskt har det konkretiserats till en ökning av medeltemperaturen till högst 2 grader över förindustriell nivå. FN:s klimatmöte i Lima är en del av förberedelserna inför mötet i Paris i december 2015, då meningen är att världen ska enas kring ett globalt bindande klimatavtal som ska träda i kraft 2020. SvD 29/11 -14

Förhandlingarna i Lima handlade om ambitionshöjningar för utsläppsminskningar, finansiering och medel för klimatanpassning samt tekniköverföring.

Den svenska ståndpunkten var tvetydig. I Svenska Dagbladet skrev analytikern Jenny Stiernstedt om detta. ”Mest omtalat är regeringens skakiga väg mot en svensk position när EU skulle spika klimatmålen för 2030. Helst ville man verka för 50-procentiga utsläppsminskningar, 40 procent andel förnybar energi och 30 procent energieffektivisering. Samtidigt sade man sig vara redo att acceptera EU-kommissionens förslag på 40-27-30.” SvD 29/11 -14 På Limamötet var Sverige en del av EU:s delegation och hade i praktiken förlorat sin självständighet.

På Limamötet var de stora stötestenarna i förhandlingarna vad som ska ingå i de centrala delarna, INDC, av det globala avtal som ska slutas i Paris 2015. ”**Om EU och USA får bestämma** ska INDC endast omfatta krav på utsläppsminskningar. Får merparten av de fattigare länderna som de vill inkluderas även åtgärder för klimatanpassning och beslut om finansiering.

Sveriges klimatminister Åsa Romson (MP) menar att överordnat måste vara att få ned utsläppen – om ytterligare delar förs in i avtalet finns en risk att det målet 'undergrävs'. ... ”Hennes ståndpunkt är representativ för de rikare länderna. Den samlade synen bland klimatmötets deltagare är dock en annan. Det visar en ännu opublicerad studie, ledd av Linköpings universitet, vars resultat Svenska Dagbladet har tagit del av.” Jenny Stiernstedt fortsatte i sin artikel den 12 december om studien : ”Varför anses då inte utsläppsminskningar vara allra viktigast? De omkring 2000 svarande – regeringsrepresentanter, förhandlare, miljöorganisationer, lokalpolitiker och ursprungsbefolkningar – har i undersökningen pekat ut mål som tekniköverföring, finansiellt stöd samt forskning och utveckling som mer betydelsefulla.

Skälet till det, tror professor Björn-Ola Linner som leder studien, är att de senare målen visar på hur länderna ska gå till väga. När fokus ligger på medlen – som teknik och finansiering – snarare än på siffror satta slutmål för utsläppsminskningar, blir det lättare att lyckas.

- Vår studie visar att fler går från att titta på utsläppsmål till att i stället fokusera på hur man stimulerar alternativen på vägen dit. Dessutom blir mänsklig utveckling allt viktigare i miljöförhandlingar, där ingår anpassning till ett förändrat klimat, konstaterar han.

En annan aspekt är att de konkreta åtgärderna för lägre utsläpp måste placeras högt på agendan för att inte sättas på undantag. ...

Petter Lydén, klimatexpert vid biståndsorganisationen Diakonia, poängterar att om man ställer krav på fattigare länder att minska sina utsläpp – då måste de också få medel för att klara det.” SvD 12/12 -14

Klimatförhandlingarna blev kärva i Lima och drog ut på tiden. Motsättningarna följde de linjer som beskrivits ovan. Jenny Stiernstedt rapporterade om överläggningarna och förhandlingsresultatet i Svenska Dagbladet den 15 december.

”**Stor del av** missnöjet berodde på textens starka fokus på utsläppsminskningar, i stället för finansiering. När länderna sedan återsamlades natten mot söndagen hade de många protesterna fått marginellt genomslag.

- Anpassning och finansiering nämns på ett nytt sätt i texten, men till stor del handlar det om symbolspråk, säger Petter Lydén, policyrådgivare i klimatfrågor vid biståndsorganisationen Diakonia.

Vilket blir då slutresultatet från klimatmötet i Lima. Korfattat handlar det om två saker :

- Beslut om hur världens länder ska rapportera in sina mål om utsläppsminskningar i mars. Detta ska göras för att man sedan ska kunna summera bidragen och ta ställning till om de räcker för att klara målet om max 2 graders temperaturökning.
- En bilaga till beslutet bestående av en lång rad förslag som världens länder kan utgå från då avtalet till Paris ska mejslas fram.

Men texterna från Lima hade kunnat vara långt bättre än vad de blev , menar Petter Lydén. Det kanske största problemet är att kraven på redovisning i mars inte är bindande.

- Det blev svagare styrning än vad man skulle behövt. Nu kommer alla länder inte att rapportera in på samma sätt – man kan göra som man vill – vilket innebär mer arbete inför Paris, säger han.” SvD 15/12 -14

Press måste sättas underifrån på EU-länderna, USA, Kina och andra rika länder som är ansvariga för huvudparten av de ackumulerade och de tillkommande utsläppen, både för att de ska vidta nödvändiga åtgärder för att minska utsläppen tillräckligt *och* kompensera de fattigaste länderna som drabbas värst av naturkatastroferna som följer av utsläppen av växthusgaser sedan industrialiseringens början. Den tidigare utlovade tekniköverföringen måste också komma till stånd. Ny och överkomlig teknik för sotfri uppvärmning av hem och matberedning behövs i byarna och slumstäderna, förutom bl a ny teknik för sanitet, toaletter och ny teknik för rent vatten och överhuvudtaget ny energiteknik. Det var vid klimatmötet i Köpenhamn 2009 som de rika länderna lovade att kompensera de fattigaste länderna med 100 miljarder dollar årligen från 2020. I så fall och om inriktningen blir på tillräckliga, konkreta och praktiska åtgärder för att uppfylla 2-graders målet tas jättekliv i mänsklighetens historia.

Kaj Lidén
ordf, Folkrörelsen Nej till EU – Botkyrka
www.nejtilleu.se/botkyrka